

Conjunt Monumental d'Aiguafreda de Dalt

Aiguafreda

Ubicació

Comarca: Osona
Lloc/Adreça: Aiguafreda de Dalt

Coordenades:

Latitud: 41.78862
Longitud: 2.2575
UTM Est (X): 438305
UTM Nord (Y): 4626574

Classificació

Número de fitxa: 08014 - 25
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia: Conjunt arquitectònic
Estil / època: Medieval Romànic Modern Contemporani
Segle: VI-XIX
Estat de conservació: Dolent
Notes de conservació: L'església té deficiències estructurals importants i la resta d'edificacions presenten cert deteriorament.
Protecció: Legal
Observacions protecció: BCIL 2648-I / Acord Ple Consell Comarcal
Número inventari: IPA 28329
Generalitat i altres inventaris:
Accés: Fàcil
Ús actual: Religios
Titularitat: Privada
Titular: Bisbat de Vic. C. Santa Maria, 1. 08500 Vic
Fitxes associades:
[Sant Martí d'Aiguafreda](#)
Autoria de la fitxa: Marta Lloret Blackburn- Antequem, S.L.

Descripció

El conjunt d'Aiguafreda de Dalt és el centre d'una antiga parròquia rural que va erigir-se en el lloc d'un vil·lar alt medieval. Els vestigis més antics localitzats fins al moment es localitzen en la cova-cripta, que ha estat identificada com una necròpoli dels segles VI i VII. En una cota superior s'hi va bastir una primera església consagrada al segle IX, sota l'advocació de Sant Martí, sobre la qual se'n faria una de nova al segle XII. L'edifici romànic era d'una sola nau amb absis semicircular, on s'hi obrien diverses fornícules amb columnetes. Al costat de migdia s'hi va fer el fossar i al de ponent es va edificar la rectoria. El temple va construir-se en una zona de gran riquesa hídrica, que almenys des de l'època moderna ha afectat la seva fonamentació. Per aquest motiu, van construir-se diversos cossos al seu voltant que van acabar tapant l'estructura romànica. A banda de la construcció d'aquests cossos, van obrir-se mines d'aigua al costat de llevant per tal de desviar-la i aprofitar-la per al rec. Al segle XVIII va construir-se un comunidor en un extrem del fossar, el qual quedà substituït a principi del segle XX per un petit cementiri situat a un centenar de metres al nord. Durant la segona meitat del segle XX, van fer-se diverses prospeccions on es van deixar al descobert els vestigis romànics del temple, com també es van enderrocar els cossos que el tapaven exteriorment.

Història

La primera referència documental que tenim d'Aiguafreda es remunta a l'any 875, quan el comte Guifré el Pilós li fa donació a la seva filla Emma de diversos predis alodials per al sosteniment del cenobi de Sant Joan de les Abadesses, entre els quals trobem l'església de Sant Martí, Sant Pere i Sant Climent del Congost. El temple va ser consagrat pel bisbe Gotmar l'any 898, sota petició de l'abadessa Emma. Els vestigis materials localitzats a la cripta apunten a l'existència d'un lloc de culte anterior a l'església, amb enterraments datats entre els segles VI i VII. El temple erigit per Emma ja disposava d'un altar dedicat a Sant Pere l'any 1007, on s'hi va jurar el testament d'Obesind. A principi del segle XII es va construir una nova església sobre l'anterior, a petició del senyor del vil·lar d'Aiguafreda, Rotlan Guillem, del sacerdot Bernat Ramon i d'altres feligresos. Va ser consagrada pel bisbe de Vic, Arnau de Malla, el gener del 1105. La nova església tenia tres altars dedicats a Sant Martí, Sant Pere i Sant Climent, així com un cementiri i una sagrera, a l'entorn de la qual no s'hi va establir cap nucli de població. Durant el segle XV va afegir-se un altar dedicat a Nostra Senyora de Gràcia, així com posteriorment al Roser, a Sant Isidre i a Sant Antoni de Pàdua. Tanmateix, no va ser fins al segle XVII que van començar a afegir-se capelles laterals, entre les que hem de destacar la del Sant Crist, el qual va gaudir d'una gran devoció entre la població. Les intervencions d'aquest període van afectar l'estructura de l'església, que ja es trobava malmesa per les condicions d'humitat del subsòl, motiu pel qual van haver-se de reforçar fins a deixar ocult exteriorment l'edifici romànic. L'antic campanar d'espaldana va ser substituït per l'actual l'any 1668. Les pluges abundants de la primavera de 1853 van afectar novament l'estructura de la construcció, que va ser reparada de nou gràcies a l'esforç dels feligresos. Uns anys més tard, l'església va perdre les seves funcions parroquials, que va adquirir l'església de la Immaculada Concepció, construïda al segle XVII en el petit nucli de població que s'havia creat a l'entorn del camí ral. Des d'aleshores, l'església antiga va començar a denominar-se "Aiguafreda de Dalt". El rector va residir-hi fins a l'esclat de la Guerra Civil, quan l'església va ser saquejada i va destruir-se la imatge del Sant Crist. L'any 1940 es va portar una nova imatge i el seu culte va quedar restituit.

Bibliografia

- BURON, V. (1980). Esglésies romàniques catalanes: Guia. Barcelona: Artestudi Edicions.
- Catàleg de Masies i Cases Rurals d'Aiguafreda. Ajuntament d'Aiguafreda, 2010.
- COMAS, P. (1994). Esglésies i ermites del Montseny i del seu entorn. Cardedeu: Museu- Arxiu Tomàs Balvey.
- Inventari del Patrimoni Cultural Immoble de Catalunya. Patrimoni Arquitectònic. Aiguafreda (Vallès Oriental). Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació. Generalitat de Catalunya.
- PLADEVALL, A. (dir.) (1991). Catalunya Romànica. Vol. XVIII El Vallès Occidental, El Vallès Oriental. Barcelona: Enciclopèdia Catalana.
- Pla Especial de Protecció del Medi Natural i del Paisatge del Parc del Montseny. (2008). Inventari del Patrimoni Construït del Montseny. Àrea d'Espais Naturals. Diputació de Barcelona.
- SOLÀ, F. (1983). Aiguafreda. Temes Aiguafredencs I. Barcelona: Editorial Humanitas.
- SOLDEVILA, J. (dir.) (1998). Aiguafreda: 1100 anys d'història. Aiguafreda: Ajuntament d'Aiguafreda.
- VALL, R. (1983). El romànic del Vallès. Sabadell: Editorial AUSA.

